

KRÓNIKA

BURANY NÁNDOR

A SZABADKAI NÉPSZÍNHÁZ márciusban mutatta be Deák Ferenc *Afonyák* című drámáját, amelyet könyv alakban az újvidéki Forum is megjelentetett. A kritika egybehangzó véleménye szerint Deák drámája Virágh Mihály rendezésében jól sikerült előadást eredményezett. Noha a darab értelmezését, az előadás koncepcióját illetően olvashattunk egymástól eltérő nézeteket is.

Az *Afonyák* cselekménye egy kolostorban játszódik: az elvetemültségig ember-telen viszonyok között élő barátok közé bekerül egy tiszta lelkű fiatal, aki elhatározza, hogy „megtéríti” őket. Mi lehet a sorsa? Egyedül száll szembe egy csoport megcsontosodott életformájával. Mi lehet a csöppnyi tisztasággal, ha belepottyan a tengernyi szennybe?

Noha a történet, mint imént mondtuk, kolostorban játszódik, a tanulság, az írói mondanivaló azonban arra pretendál, hogy általános emberi érvényűnek tekintsük. Az írónak ez a törekvése, s az eszközök is, amivel ezt elérni igyekszik, a modern drámairodalom egyes irányzataival tart rokonságot. A darab színpadi megvalósítása is igyekezett ezeknek az írói koncepcióknak a szolgálatába állni, a rendezői és a játéktípus, amit ez az előadás hozott, egyelőre még nem mondható megszokottnak a szabadkai színpadon. Egyes vélemények szerint azonban az előadás — ez elsősorban a díszletekből és a jelmezektől látszik — indokolatlanul inkább egy letűnt történelmi korszak viszonyainak ábrázolására szorítkozott, s az írói mondanivaló veszített időszerezéséből és élességéből.

Mint ismeretes, a társulat ezzel az előadással pályázott, azaz nevezett be a Sterija Játékokon való részvételre. Mivel a magyar együttes évek óta nem szerepel a jugoszláv színházak legjobbjainak újvidéki szemléjén, érthető, hogy nagy reményekkel készítették ezt az előadást, s a bemutató után is igyekeztek javítani rajta. Jelentős rendezői beavatkozásra is sor került. Az előadás tulajdonképpeni befejező részét, amely az író szövegében nincs is benne, s amelyet sokan kifogásoltak, az első előadások után elhagyták.

Április hetedikén a szelektor közzétette döntését, amelynek értelmében a Szabadkai Népszínház magyar együttese több évi szünet után ismét szerepel a Sterija Játékokon. Az *Afonyák* tehát újabb sikert aratott.

*

A NÉMET DRÁMA legújabb évkönyvében három főtéma dominál: kimerítően foglalkoznak az év legjobb előadásával (Beckett: *A játszma vége*), amelyet maga a szerző, Beckett rendezett; az évkönyv részleteket közül Michael Haerdter próbanaplójából; ezenkívül teljes egészében közlik az év legjobbnak minősített darabjának, Peter Handke *Kaspar* című drámájának szövegét s a róla szóló méltatást; a színház és a revolt — kétségtelen, hogy ez a színházi évad főtémája, hangzik a

megállapítás, hivatkozva az ifjú német értelmiség tavalyi lázadására, amikor is a színházakat politikai tüntetésekre használták fel, s szembefordultak a nem politikai színházzal.

Az évkönyvben közölt szövegek különféle megvilágításba helyezik a kérdést. Beszélgetést közölnek két ismert rendezővel — Peter Zadekkel és Peter Stein-nal — és más színházi szakemberekkel. A beszélgetés egyik központi kérdése a színháznak mint intézménynek a demokratizálási lehetősége. A fiatalok körében megjelentek olyan követelések, hogy a színházat az arisztokratikus ünnepélyesség falai közül ki kell hozni az utcára, közvetlenül a tömegek közé. Ezzel kapcsolatban Stein bizonyos aggodalomnak ad kifejezést. Attól tart, hogy ez egyúttal a művészi, az esztétikum végét jelentené, mert csak arra lenne jó, hogy lehetőséget nyújtson bizonyos embereknek, hogy a színházat politikai agitációs célokra használják fel. Kétségtelen azonban, hogy ez a követelés ki fog hatni a színház munkájára. Stein szerint azonban a színházi intézmény gyökeres átszervezése, a munka lényegbevágó demokratizálódása csak nehezen vagy sehogy sem képzelhető el, mert a mostani intézményes formára rendkívül erős hatást gyakorolnak azok a bürokratikus szervezetek, amelyek a pénzt adják.

Csupán arra lehetőséget, hogy egyéni akciókkal a kapitalista rendszeren belül szervezetektől és a bürokráciától független pénzt szerezzenek, lehetőleg minél többet, hogy azon egy színházat létesítsenek, amely aztán egybegyűjthetné a haladó színházi alkotókat. Ez azonban a legnehezebb, ezt a pénzt megszerezni.

*

A SZÍNHÁZ DEMOKRATIZÁLÁSÁRA irányuló törekvések Olaszországban is visszhangra találtak, a csoportokba tömörülő színművészek megpróbálnak szabadulni a különféle bürokratikus-politikai beavatkozásoktól, sokak szerint velük, kísérleteikkel, a művészi alkotói munka egy újabb szakasza kezdődik.

A Gruppo teatro e azione — a színház és akció csoport — egy sajátos színész-csoport, amely nemrég a római Teatro Quirinóban mutatta be Peter Weis *Lusitanének* című drámáját. A társulat szigorúan kollektív alapon dolgozik, a próbák költségeit részben a színház előlegéből, részben a színészek saját pénzéből fedezik.

A kritikusok már a bemutató előtt megjelentek, s részt vettek a próbákon, amelyeket rendszerint este hattól reggel hatig tartottak, s megállapították, hogy nem véletlenül szerepel az akció szó a társulat nevében, a próbákat irányító Strehler és a színészek valóban leírhatatlan lelkesedéssel igyekeznek megvalósítani az akciószínház eszméjét.

Több kritikus szerint ez az előadás, illetve ezzel ez a társulat új lüktetést visz az olasz, de lehet, hogy a színházi életbe általában. Külön érdekessége ennek, hogy nem a fiatal színművészek akcióihoz fűződik, hanem elsősorban a milánói Piccolo Teatróból kivált, harmincévi gyakorlattal rendelkező rendező, Strehler nevéhez.

*

SZABAD SZÍNHÁZNAK nevezik azt a kísérletet, amelyet tizenöt dahomeji fiatal kezdeményezett. Elhatározták, hogy ezután nem fognak csak külföldi darabokat játszani, hanem maguk írják az afrikai témájú drámákat. A cotonoui francia művelődési központban jöttek össze, s itt kezdtek hozzá a viszonylatukban mindenképpen forradalmi vállalkozáshoz.

A csoportot vezető Lazare Houetin javasolta azokat a témákat, amelyeket fel kellene dolgozni előadás végett. A témagazdagságban domináltak a hagyományos és a korszerű közötti ellentét ábrázolására irányuló törekvések, ez okozza a nemzedékek közötti ellentéteket.

A szabad színház jelleg éppen abban jut kifejezésre, hogy a színészek a darabbal való ismerkedésük közben elmondják róla véleményüket, szerepük játéka közben

egyúttal véleményt is nyilvánítanak róla. A színész és szerep szimbiózisából így létrejött rendkívüli őszinteség sokak számára meglepetést jelent. Mivel nem hivatásos színészekről van szó, a színpadi kifejezésformának egy olyan letisztult „deatralizált” változata jön létre, amely különös meggyőző erőt kap.

•

A NÉMET POLITIKUSOK, úgy látszik, nincsenek kibékülve az írókkal, s mintha ez valamiféle német betegség lenne — írja a *Die Zeit* cikkírója, aki szerint a politikusok igen ritkán nyilatkoznak a német irodalomról, de ezek a kalandozásaik is rendszerint igen szerencsétlenek. A cikkíró egyéven von Brentanóig nyúl vissza, megállapítva, hogy a sötét pontok egész láncolatát találjuk. Legutóbb Kiesinger folytatta ezt a hagyományt. Egyik sajtóértekezletén az egyetemista zavargásokról szólva megvádolta „a mai német irodalom ultrabalos pozícióját”. A lapok első oldalukon hozták a kijelentést, ezzel politikai súlyt adva neki. A kancellár szerint más országokban is vannak ugyan baloldali írók, de nem ilyen egyoldalú beállítottsággal. Nyilatkozatát azzal zárta, hogy tudja, most darázsfaszékbe dugta a kezét, azonban „ez sem tart vissza, hogy megállapítsam a tényt”.

A cikkíró gúnyosan kérdezi, vajon melyik íróra, melyik könyvre gondolt a kancellár, a sajtóértekezletről szóló jelentések ugyanis senkit sem neveznek meg konkrétan. A kérdés után maga sorol fel néhány nevet, akik esetleg számításba jöhetnek, akikről azonban mégsem állítható, hogy ultrabalosak, majd így folytatja:

Ah, vagy ezt nem gondolta olyan komolyan, ahogy én értelmezem? Talán inkább az egész irányzatra gondolt a kancellár, amely számára fatális? Nem tetszik neki az irányzat? Át kellene rendezni. Talán benne cseng ebben a panaszban az a mélyebb panasz is, hogy mi nem vagyunk építő jellegű, kereszténydemokrata párti, pozitív irodalom, amellyel azt tehetné, mint Ulbricht az ő szocialista realizmusával? Erre gondolt talán? . . .

Át kellene rendezni. A mi irodalmunk valóban nem államdicsérfő. Ebben igazan van. Irodalmunk szkeptikus, kritikai, ironikus egy hatalommal szemben, amelyet Németországban hagyományosan maradian gyakorolnak. Az én szememmel ez így fest: az irodalom ma mérsékelten baloldali, ahogy minket egy mérsékelten jobboldal kormányoz — ma még. Az ilyen feszültségek természetesek. Ez egyszerűen a szerepek játékában rejlik.

Amilyen határozott itt a cikkíró, olyan aggodó a következő mondatában: vajon nincs-e fenyegetés a kancellár szavaiban? . . .

•

A BAJOR IRODALOM története — nemrég jelent meg két kötetben, több mint nyolcszáz oldalon. Érdekes és az utóbbi időben nem egyedülálló jelenség, hogy egy országon belül egy kisebb közösség a saját irodalomtörténetét írja meg. Magától adódik most a kérdés, vajon miért volt szükség arra, hogy az egységes német irodalomtörténet mellett most a bajort is megírják. A könyv egyik ismeretője így ír erről: A bajor irodalom éppen abban mutat bizonyos tekintetben hasonlóságot a német—svájci irodalommal, hogy itt is kifejlődött a szóbeli irodalmi tradíció, ami egészen az újabb időkig eleven hajtásokat hozott. Az, hogy meg lehet kockáztatni a „bajor irodalom történetének” az általános, egyetemes német irodalomtörténettől való elválasztását, az eltérő történelmi fejleményekből következik. Mint Svájcnak, Bajorországnak is a korai időktől kezdve sajátos sorsa és történelme van. Évszázadokon keresztül ugyanattól az uralkodói háztól kormányozva, kevésbé szétforgácsolva, mint a többi német területek . . . mindez bizonyos állandóságot nyújtott az irodalmi tradíciónak is. Aztán a poroszok és a német

Dél közötti ellentét csak fokozta a bajorok nemzeti öntudatát és önállósági törekvését.

A kritika szerint ez a könyv újabb eleven példája a regionális önállóságra való ráeszmélésnek.

*

ÚJ, A KÖNYV és az olvasó kapcsolatát szorgalmazó kiadói vállalkozás indult el a lausanne-i Centre d'information et d'Art graphique házában. Egy új könyvsorozatról van szó, amelyet nemcsak a könyvkereskedésekben terjesztenek, de a klubesteken is. A sorozat címe: A hónap könyvei, s ebből arra lehet következtetni, hogy itt egy állandó, rendszeres ritmusú vállalkozásról van szó, ezt szavaltja többek között az is, hogy erős grafikai és lapkiadó vállalatok állnak mögötte.

A svájci lapok jelentős helyet szenteltek ennek a vállalkozásnak, ez pedig elsősorban azért van, mert egy határozott irodalmi célt kíván szolgálni. Szerkesztői, elsősorban Bertil Galland újságíró, szeretnék létrehozni a svájci írók kollekcióját (Collection d'auteurs suisses). Ezzel újabb lehetőséget fognak teremteni Svájc különböző nyelvtérségeinek irodalmi közeledéséhez. Hasonló célt szolgál a Bernben megjelenő Bibliothek der romanischen Schweiz című sorozat is.

Az új lausanne-i sorozathoz már készül a kiadási terv, a fordítók dolgoznak, és Robert Walser, Meinrad Inglin, Max Frisch, Dürrenmatt művei hamarosan megjelennek. Belátható időn belül összeállítják a svájci olasz és rätoromán írók kiadási tervét is. Az egyik cikkíró így fejezi be tudósítását: egy terv, melynek minősége elvitathatatlan, s amely hozzá fog járulni a svájci irodalom hagyományainak és jelenének a bizonyításához, ismeretek terjesztéséhez és elmélyítéséhez, az előítéletek ledöntéséhez s újabb kapcsolatok létrehozásához.

Nem hiszem, hogy magyarázni kellene, miért adtunk mi is helyet ennek a hírnek: a példa önmaga is elég beszédes.

*

DIETER WELLERSHOFF, az új realizmus, a „kölni iskola” teoretikusa nemrég újabb regényt jelentetett meg. A *Schattengrenze* igen nagy visszhangot váltott ki, az irodalomkritika kimerítően foglalkozott vele, párhuzamosan egy másik jelentős fiatal német író, Günter Herburger *Die Masse* című regényével.

Wellershoff néhány évvel ezelőtt leszögezte: „A lét univerzális modelljének helyébe, s általában ember- és világgépzetek helyébe az érzékelhető, konkrét tapasztalati részlet lép, a mai hétköznapi élet egy meghatározott területe... Mivel az általános gépzetek és fogalmak már nem uralkodnak, mindenütt előretör a konkrétum, helyenként bekövetkezik az érzékelhető részletek inflációja.”

Egyes kritikusként véleménye szerint Wellershoff újabb regényével szembekevert teoretikus önmagával, s a regényírónak szerencsére sikerült is felülkerekednie a teoretikuson. Ezt újabb nyilatkozataiban maga a szerző is beismerte. Kérdés persze, hogy akkor mi maradt a „kölni iskolából”? Adjunk igazat azoknak a kritikuskoknak, akik szerint: a könyvek mindig fontosabbak, mint az iskolák és elméletek, azok a könyvek persze, amelyek kérlelhetetlenül kényszerítenek bennünket, hogy megszokottságunkból kilépünk, tapasztalatainkat felülvizsgáljuk...

Herburger regénye, a *Die Masse* is a részletek kimerítő leírását adja, különösen szembetűnik ez — a kritika szerint — az utolsó fejezetben (egy bútorkiállítás leírása), az író a tárgyleírás eltúlzásával akarja kinyitni az olvasó szemét. „Akárhova nézünk, mondta egyszer, jég szekrények, eszmék, autók, statisztikák, napalm-bombák, ideológiaiak halmozódnak...” Az utalás világos: az író figyelmeztetni akar arra a veszélyre, amit az anyagi bőség, az önmagába fulladó fogyasztói társadalom jelenthet. A kritikuskok közül azonban többen nem egyeznek írói módszerével, úgy vélik, hogy az unalmat keltő, túlzásba vitt részletezéssel az író nem éri el célját. A válasz? „Nekünk nincs több időnk az esztétikára.” Már ez az egy mondat is

kifejezi a német fiatal értelmiség egy részének álláspontját az irodalommal és a valósággal kapcsolatban, noha, mint Wellershoff s mint Herburger könyve kapcsán is többen rámutatnak, az elméleti megfogalmazás és a gyakorlati megvalósítás között nincs meg mindig az összhang.

*

A SVÉD TANÜGYI hatóságok és ifjúsági szervezetek széles körű hadjáratot indítottak a kábítószeres élvezete ellen. Különböző anketók útján ugyanis megállapították, hogy az ifjúság igen nagy számban élvezi a kábítószereseket, s ez alól a diákifjúság sem kivétel. Érthető, hogy ez a helyzet igencsak nyugtalanította a hatóságokat.

Ezért már a helyzet kivizsgálásakor is folytatták a felvilágosító munkát az ifjúság és a szülők körében. Egy füzetet is kiadtak, amelyben vegyészek, orvosok, pszichológusok hívták fel a figyelmet a kábítószeres élvezetének káros következményeire, ezt az információt rövid tévéfilmek egészítették ki, a tanítók és tanárok számára előkészítő tanfolyamokat szerveztek: hogyan kell a kérdést a tananyag keretében tárgyalni? Az iskolák ezenkívül egy filmet is kaptak, amely nem oktató jellegű, inkább az a célja, hogy vitára serkentsen.

Legújabbán a kormány egy szakemberekből álló bizottságot nevezett ki, ennek a célja, hogy egy nagyszabású akciót készítsen elő: a fiatalokat a lehető legalaposabban világosítsa fel a kábítószeres élvezetének káros következményeiről, s így tegye őket immunissá velük szemben. Ebbe a munkába bevonják az ifjúsági szervezeteket és klubokat is.

A civilizált, a jóléti társadalomnak ez a rákfenéje borzalmas pusztításokat végez az ifjúság körében is, óriási a veszély s a felelősség is. Vajon milyen eredménnyel járnak majd a svéd kormány rendkívüli intézkedései? . . . — vetődik fel a kérdés, s mondani sem kell, a válasz nemcsak az ő számukra érdekes. Ugyanis az európai országok közül a svédek a fejlődés sok tekintetében a legtovább jutottak, mások számára tehát fontos a tanulság: talán megelőzhetik azt, amit a svédek gyógyítani kénytelenek.

*

KIÉ NJEGOŠ? — Bármennyire hihetetlenül hangzik, de erről tárgyalt a szövetségi alkotmányvédő bíróság is. Valószínűleg ez az első eset, hogy egy klasszikus költő nemzeti hovatarozásáról, ennek az eldöntéséről folytatnak nálunk bírósági tárgyalást. De ha hihetetlen is, megtörtént.

A Matica srpska és a Srpska književna zadruga kiadásában megjelent *Srpska književnost u 100 knjiga* c. sorozat a szerb költők közé sorolja Petar Petrović Njegošt. Noha a sorozat mintegy tíz éve jelent meg, s azóta többen méltatták, állítólag senki sem kifogásolta Njegoš ilyen minősítését. Nemrég azonban — most készül a sorozat második kiadása — Crna Gorából tiltakozás érkezett. A bírósághoz intézett beadványban úgy vélik, azzal, hogy Njegošt szerb költőnek nyilvánítják, valójában tagadják a Crna Gora-i irodalmat és a Crna Gora-i nemzet létezését.

Érdekes, amit ebből az alkalmából Živan Milisavac, a sorozat főszerkesztője egyik napilapunk munkatársának mondott. Többek között leszögezte, hogy Njegoš Marko Miljanov és Stjepan Mitrov Ljubiša munkásságukkal világosan állást foglaltak a szerb irodalomért. Senki sem tagadja őket mint Crna Gora-i írókat, és senki sem akarja őket elvenni Crna Gorától. Semmi ok sincs arra, hogy Njegošra ne mint crnogoracra tekintsünk, noha a tudomány még nem tisztázta, ki a Crna Gora-i és ki a szerb író. Eddig azt tartották, hogy a szerb és a Crna Gora-i irodalom egy egész, s ha nem így van, ezt az irodalomtörténészeknek kell megvilágítani.

*

A KÉTNYELVÜSÉGRŐL és az anyanyelvhasználatról egyre több szó esik nálunk mostanában. A vele kapcsolatos kérdések tárgyalását időszerűvé teszi, hogy közéletünkben és iskoláinkban is mind kifejezettebben érvényesül az anyanyelvi nyelvhasználat elve. Több negatív, károsnak minősített jelenség is a mellett szól, hogy napirenden tartzuk a kérdést.

Már ezért is figyelmet érdemel, ha hasonló kérdésről más országban jelenik meg véleményt kifejező írás. Legutóbb az *Előrében*, a romániai magyarok napilapjában olvashattuk Márton Gyula egyetemi tanár A nyelvi hatás-kölcsönhatás és a kétnyelvűség című cikkét. Ebből idézünk néhány gondolatot:

„A nyelvi hatás-kölcsönhatás kutatásának eredményessége feltételezi a kétnyelvűség (bilingvizmus) tanulmányozását is, mivel a hatás igen gyakran kétnyelvű beszélők nyelvhasználatában megy végbe.”

„Kétnyelvűnek általában azt az egyént tekintjük, aki anyanyelve mellett egy másik nyelvet is ismer. Egyesek szerint elegendő egy másik nyelv ismerete, mások azonban hangsúlyozzák, hogy valóban csak az tekinthető kétnyelvűnek, aki a második nyelvet éppen olyan jól ismeri, mint anyanyelvét, gyakran használja is a társadalmi érintkezésben (nemcsak olvas a segítségével), sőt az illető nyelven is gondolkodik, tehát nem anyanyelve segítségével formálja meg a mondanivalóját (és fordítja le), hanem egyenesen a második nyelven.”

„... A kétnyelvűség tanulmányozása fontosságának azonban ez csak egyik oka. Kutatását indokolja az is, hogy napjainkban az emberek jelentős hányada kétnyelvű. A földkerekség számos részén kétnyelvű az egész lakosság, vagy a lakosság jelentős része...”

„Egyesek úgy vélik, hogy a kétnyelvűség veszélyezteti az anyanyelv épségét, gondozott, minden szempontból kifogástalan használatát. Ilyesméről szó sincs. Mindössze az fontos, hogy a gyerek alaposan sajátítsa el anyanyelvét szóban és írásban egyaránt, tegyen szert az iskolai oktatás folyamán megfelelő nyelvi műveltségre, olvasson minél több szép- és szakirodalmat később is, forgassa a szótárakat...”

•

HERCEGSZÁNTÓRÓL, azaz az ottani délszlávokról közöl írást a *Kiskunság* utóda, a Kecskeméten megjelenő *Forrás* márciusi, első száma. „Hercegszántónak ma 3500 lakosa van — írja —, ennek 40 százaléka horvát és sokác. Az utóbbiak szoros kapcsolatot tartanak fenn a Jugoszláviában lévő Béreg községgel, szinte minden családnak van ott rokona. Ugyanis a sokác legény nemrég még csak sokác leányt vett el, még szerbvel sem házasodott össze. Ha saját falujában vagy a környéken nem akadt hozzáillő, messze földre is elment menyasszonyért. Ma már összeházasodnak magyar vagy német leánnyal is, sőt már a vagyont sem igen nézik, lévén mindenki termelőszővetkezeti tag.”

Érdekes az alábbi megállapítás is: „Dr. Jankó János azt írja, hogy a töröktől kergetve jöttek a bunyevácok, a sokácok. Szántóvára a sokácok telepedtek le az akkor pusztá faluba, ahonnan ugyancsak a törökök pusztították ki a magyar lakosságot. A kánaán gazdaságú földre aztán visszazárlingóztak a magyarok is. »1894-ben Szántován már sok a magyar család, de az öreg sokácok emlékeznek még arra az időre, mikor itt magyarok nem voltak« — írja Jankó János.”

A hercegszántói képet egészíti ki a következő adalék is: „Minden falunak megvan a maga krónikása, Hercegszántón is megtaláltam Bognár József tanár személyében. Bemutatkozásakor hangsúlyozta, hogy ő a magyar iskolában igazgatóhelyettes. Itt ezt meg kell szokni: délszláv iskola, magyar iskola. Érdekes a tanulók aránya. A magyar iskolában 293 gyerek tanul, a délszláv iskolában 95, noha a falu lakosságának 40 százaléka délszláv, s náluk sincs kevesebb gyerek. Ez már a vegyes házasságok eredménye, vagy az egyes délszláv családok tudatosan inkább magyar iskolába íratják gyermeküket? Erre nem kaptam választ, s azt sem

állíthatnám, hogy a továbbtanulás érdekében történik így. Az igazság az, hogy a hercegszántói fiatalok közül kevés választja a gimnáziumot, de még a szakközépiskolát is, inkább ipari tanuló lesz.”

A cikk ezután a falu gazdasági és kulturális körülményeivel foglalkozik, majd végül megállapítja: „Szomorú kulturális kép a magyar Bácska gazdag falujában. Nem vizsgálatásul, de hadd mondjam el, hogy legutóbb a gyöngyösi könyvtárban végzett vizsgálódásaim során pontosan ez volt a kép ott is. A tsz-tagok igen kis százalékát találtam az olvasók között, azok sem olvastak szakkönyvet, csak Jókait. De hát mindez természetes számunkra, akik láttuk a termelészövetkezeti paraszt-ság erőfeszítéseit, alkotó munkáját. Most jutottak el az anyagi biztonsághoz, egy részük felépítette és berendezte már az új házat is. A következő lépés: felkelteni a kulturális igényeket, tartalommal tölteni meg a szabad napokat.”

*